

י' חשוון, תשע"ג, 26.10.2012

גיליון מס' 331

פרשת לך לך

תכונותיו של מנהיג

מאת גלעד אוברמן, קיבוץ לביא

ימי בחירות הם הימים האלה, בהם אנו נדרשים לבחור מנהיגים ברמה הארצית, לעיתים גם ברמה האזורית (בחלק מן המועצות האזוריות) או המפלגתית (הבית היהודי), ומעת לעת גם בביתנו פנימה, בקיבוץ. בעת הזו מתבקש לבדוק מהן התכונות אותן אנו מחפשים אצל מנהיגינו, ואין טוב מללמוד אותן מדמותו של אברהם אבינו. נדמה שעצם הביטוי "מנהיג" מופיע לראשונה אצל אברהם, כנאמר במדרש:

"אמר ר' יצחק: משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת. אמר: תאמר שבירה זו בלא מנהיג? הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו: אי הוא בעל הבירה. כך, לפי שהיה אברהם אבינו אומר: תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג? הציץ עליו הקב"ה ואמר לו: אני הוא בעל העולם" (ב"ר לט)

תכונה טובה של מנהיג היא עבודת צוות, ככתוב בפירוש רש"י (בראשית יב,ה): **"אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים"**. מנהיג אינו בודד בשטח, ובעבודת צוות ניתן להשיג הרבה יותר מאשר בעבודה לבד, ללא היועצות ושיתוף פעולה (אף שמהכתוב בפרשה הבאה: **"כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה"** (ברא', כ"א, י"ב) אין להסיק מסקנות אקטואליות...).

למרות שהקשר המשפחתי חשוב מאד לאברהם, אין הוא מונע ממנו לקבל החלטות קשות לטובת אחרים. כך בוחר אברהם להיפרד מלוט על מנת למנוע מריבה בין הרועים, וכך הוא בוחר להיפרד מישמעאל לטובת יצחק (ועם ישראל בהמשך). היכולת להימנע מעירוב אינטרסים משפחתיים בהחלטות היא מן התכונות החשובות ביותר של מנהיג. עם זאת, במקרים נדרשים אברהם מפגין נחישות מופלאה, גם אם זו הפעם לטובת בן משפחה. כך קורה בהיחלצותו לשחרור לוט, כאשר על פי המדרש מדובר כמעט במרדף יחיד אחר ארבעת המלכים. אותה נחישות, ואומץ הלב שבבסיסה, יכולים להוות דגם למנהיגים של ימינו. בסיומו של אותו מרדף מפגין אברהם עוד תכונה חשובה מאד למנהיג – ההימנעות מקבלת טובות הנאה אישיות ממלך סדום, והלוואי שאף תכונה זו הייתה נר לרגלי מנהיגינו היום, ואכמ"ל.

אין קושי לפרט תכונות נוספות שניתן ללמוד מאברהם – החסד, הנכונות להקרבה, הדוגמה האישית ועוד, אך נשוב למדרש ממנו פתחנו. על מדרש זה אומר הרבי מאיזביצה, בעל "מי השילוח":

נאמר במדרש: "מי הוא בעל הבירה?" וכפי הנראה היה לו לכתבו "הציץ אלי" ולא "הציץ עלי". אך בראות אברהם אבינו עליו השלום את עסק דור הפלגה, זאת יקרא בשם "בירה דולקת", כי היה בעיניו לפלא והרעים בנפשו: מי ברא אלה? הציץ עליו בעל הבירה, היינו שהשיב עליו הקדוש ברוך הוא:

"הלא תראה בעצמך, כי לכל העולם לא יקשה, ואין אחד שם על לב לאמור מי עשה זאת, ואך בעיניך ייפלא, ומהרעמות לבך תוכל לשער אשר בוודאי נמצא בורא הסובל כל עלמין וממלא כל עלמין, והוא העיר לבך ונפשך לזה". וזה לשון "עליו" היינו על קושייתו שזה בעצמו הוא תירוץ מספיק לפניו."

המדרש מייחס את בחירתו של אברהם לחיפוש שלו אחר מנהיג. קודם לפנייתו של הקב"ה אברהם חיפש את הקב"ה. החיפוש אחר מנהיג לעולם נבע מהחשיפה ל"בירה דולקת", משל לעוולות ולאי-צדק. הקב"ה נגלה לאברהם בתגובה לחיפוש שלו ולשאלת השאלות, נגלה ומיד מעביר אליו את הייעוד: להיות מנהיג. לך לך.

שואל הרבי מאיזביצא: מדוע אומר המדרש "הציץ עליו" ולא, כפי שהיינו מצפים, "הציץ אליו"? הביטוי "הציץ עליו" מתפרש כהחזרת השאלה אל אברהם, ובחינה מדוע אברהם בוחר להקשות את הקושיה. עצם היכולת להכיר במציאות התובעת תיקון ולהתרעם עליה, בשעה שהאחרים אדישים לכך, מטילה את האחריות על השואל. החיפוש אחר מנהיג חיצוני, בעל הבירה, מביא לחיפוש פנימי של מנהיגות בתוכו. התוקף של מנהיגות כזו אינו רק הבחירה ע"י גורם חיצוני, אלא גם, ובעיקר, תחושת שליחות פנימית.

הלוואי שנשכיל לבחור, בכל הבחירות שלפנינו, במנהיגים בעלי התכונות הראויות, שלפני מתן התשובות הנחרצות יידעו גם לשאול את השאלות הנכונות.

גלעד אוברמן הוא חבר קיבוץ לביא. נשוי לנילי לבית פלק, אב לשישה וסב לשניים. בעל תארים במדעי המחשב. כלכלה ומשפטים. עבד בעבר בפיתוח תוכנה וניתוח מערכות. שימש כמרכז המשק של לביא ושל בית רימון וכיהן גם כמנהל מש"א בלביא. עובד כיום כעו"ד במשרד שלמה כהן ושות' בעמק הירדן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il